

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیامبر اکرم

مستطابان بال پرچوش را برای طالبان علم برین می‌نهند

۱۶۰۹۱

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشکده داروسازی

پایان نامه

برای دریافت درجه دکترا در داروسازی

موضوع:

بررسی اپیدمیولوژی انگل‌های روده‌ای در منطقه بروجرد

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر ایرج مؤبدی

نگارش:

محمد مقدسی

۲۹۶

شماره پایان نامه: ۳۰۸۹

سال تحصیلی ۷۲ - ۱۳۷۱

۱۷۵۹۱

بسم الله الرحمن الرحيم

منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربتست و به شکرانه اش مزید نعمت .
هر نفسی که فرومی رود ممد حیات است و چون برمی آید مفرح ذات پس در هر نفسی
دو نعمت موجود و بر هر نفسی شکر واجب حمد و ستایش و سپاس خداوند علیم و بصیر و
سمیعی را که دریای رحمت بی کرانش منشأء با را نهایی رحمت پوینده گان و
نیا زمندان شده است و درود و سلام بر پیا مبران بزرگوارش بویژه پیا مبریزرگ اسلام
که در آغاز دعوتش علم را سر لوحه هدایت و روشنی ما قرار داد و به ما توفیق تعلیم
آنها عطا کرد .

و با سپاس از فرزندان پاک و معصوم او که در ظلمات جهل در قرون و اعصار
متمنای چراغ فروزان هدایت را با عمل و تعلیم خویش فراهم نمودند و مومنین قرار
دادند .

این پایان نامه را تقدیم می‌دارم به مادر بزرگوارم و زنده یاد پدرم که هر چه دارم از ایشان دارم

تقدیم به همسر عزیزم که در طی سالهای تحصیل یار و همراه فداکاری برای من بوده و هست.

تقدیم به دختر نازم پریسا:

تقدیم به برادران و خواهرانم که پشتوانه روحی و فکری ام بوده و هستند

تقدیم به استاد گرانقدر دکتر مؤبدی که از محضر ایشان علم و اخلاق را فرا

گرفتم

تقدیم به هیئت محترم قضات جناب آقای دکتر محمدرضا نیاکان و دکتر

محسن وثوقی که قضاوت این پایان نامه را بعهده گرفتند.

تقدیم به مسئولین محترم شبکه بهداشت و درمان استان لرستان و شبکه

بهداشت شهرستان بروجرد و اقشار محترم مردم بروجرد.

تشکر و قدردانی :

اینک با کمال خضوع خدا را شکر می گذارم که به من فرصت تحصیل و کسب علم را عطا فرمود. بر خود وظیفه می دانم که از تمامی کسانی که در طول دوره تحصیل و انجام این پایان نامه مرا یاری نموده اند تشکر و قدردانی نمایم :

از استاد محترم جناب آقای دکتر ایرج موبدی که از محضرایشان علم و اخلاق را فرا گرفتم تشکر می نمایم .

از اساتید محترم جناب آقای دکتر وثوقی و دکتر نیاکان که هم در طی تحصیل شاگردان بوده ام و هم قضایات این پایان نامه را بعهده گرفته اند تشکر می نمایم .

از مسئولین محترم شبکه بهداشت و درمان بروجرد بخصوص جناب آقای دکتر گلپور که به جهت همکاری با اینجانب زحمات زیادی را متحمل شده اند ، تشکر می نمایم .

از سایر کارکنان و کارمندان شبکه و رانندگان محترم آن اداره به واسطه همکاری با اینجانب در جهت تکمیل پایان نامه تشکر می نمایم . از اساتید محترم دانشکده داروسازی که از محضرشان استفاده نموده و افتخار شاگردی ایشان را داشته ام تشکر می نمایم .

از تکنیسین های محترم آزمایشگاه جناب آقای غلامی و جناب آقای رحیمی به واسطه مساعدت بنده تشکر و قدردانی می نمایم .

از مسئولین و کارکنان آموزش دانشکده داروسازی تشکر می نمایم .

از همکلاسان محترم که در طول تحصیل بهترین اوقات زندگی را با ایشان بوده ام تشکر و قدردانی می نمایم و از خدای متعال سعادت و تعالی درجه معنوی و عملی ایشان را مسئلت دارم .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول :	
۱	پیشگفتار
۲	مقدمه
۴	اپیدمیولوژی
۵	درمان
۵	پیشگیری
۶	هدف
۶	اهمیت موضوع
فصل دوم : کلیاتی در مورد تک یا خته‌های روده‌ای	
۸	مروری بر تک یا خته‌های روده‌ای
۹	۱- آنتا مباحیستولیتیکا
۱۲	۲- ژیا ردیا لامبلیا
۱۴	۳- دی آنتا مباح فرا ژیلیس
۱۵	۴- آنتا مباح کولی
۱۶	۵- اندولیماکس نانا
۱۷	۶- کیلوما ستیکس سنیلی
۱۸	۷- یدامباح بوچلی
۱۸	۸- بلاستوما بیس هومینیس
فصل سوم : کلیاتی در مورد کرم‌های روده‌ای	
۲۰	مروری بر کرم‌های روده‌ای
۲۱	۱- فاسیولا هپاتیکا
۲۳	۲- تنیاسا ژیناتا

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۵	۳- همینولپیس نانا
۲۷	۴- اسکا ریس لومبریکوئیدس
۳۰	۵- انتربیوس ورمیکولاریس
۳۳	۶- تریکوسفال
۳۵	۷- تریکواسترونژیلوس
فصل چهارم : آشنائی با منطقه مطالعه شده و فعالیتهای شبکه	
۳۸	نقشه ایران
۳۹	نقشه شهر و حدود خانه های بهداشت روستائی
۴۰	آشنائی با حدود منطقه مطالعه شده
۴۰	کارها و فعالیتهای شبکه بهداشت شهرستان بروجرد
۴۱	زمان مطالعه
فصل پنجم : مروری بر اپیدمیولوژی آلودگی انگلی در ایران	
۴۲	جداول
فصل ششم : فصل پژوهشی، بحث، جداول، و نمودارها	
۵۶	الف- روش تحقیق و تکنیک آزمایش
۵۶	۱- روش نمونه گیری
۵۷	۲- مواد و وسائل مورد نیاز
۵۸	۳- روش تهیه لوگل
۵۸	۴- نحوه انجام آزمایش و تغلیظ با فرمل - اتر
۶۰	۵- روش گرافام
۶۱	ب - بحث و بررسی جداول و نمودارها
۷۱	۱- جداول و نمودارها

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۰۵	۲- نتایج و خلاصه
۱۰۶	۳- پیشنهادات
۱۰۷	منابع و مآخذ فارسی
۱۱۰	منابع انگلیسی
۱۱۱	تصویب پایان نامه

فصل اول

فصل اول

پیشگفتار:

سخن بنا م نامی خالق زمین و آسمان آفریننده جسم و جان پرونده عقل و روان آغامی کنم اگرچه بسیاری از نادانان از حقیقت وجودش بی خبرند، حمد و ثنای خداوندی را سزاوار است که قادر مطلق و حکیم یکتا و توانا و داناست هم اوست که افراد انسان را از میان سایر کائنات برای هنر و معارف برگزیده و در باطن آنان قابلیت راه یافتن بمشکلات علوم و استعداد استخراج ظریفتری صنایع نفیسه را تعبیه فرموده است. هر آنچه زعجایب و غرائب علوم از افراد انسان ظاهر گردد جملگی دلیل و برهان علم و قدرت خدای یگانه است، منظور بشر از تمام تکاپوها در راه علم کشف حقیقت و برداشتن پرده‌ها ز مجهولات است.

اما با کمال تاسف نادانستنی‌های بشری بی انداز است و برای درک و فهم همه آنها الی غیرا لنها مطلقه لازم است. خوشبختانه در رشته انگل شناسی که یکی از شاخه‌های مهم فن پزشکی می باشد متخصصین امر پیشرفت‌های قابل توجه و درخشانی نموده اند گویا اینکه هنوز هم نکته‌های تاریک و مسایل بغرنج نیز در این رشته وجود دارد ولی آزمایشهای انگل شناسی کمک بزرگی برای تشخیص و شناسایی علل و منشاء برخی بیماریها می باشد و روز بروز بر اهمیت و ارزش این رشته افزوده می گردد.

مقدمه:

انگل‌شناسی بخشی از علم بیولوژی است که درباره موجودات زنده‌ای بنام انگل (*Parasite*) بحث می‌کند که به‌طور دائم یا موقت در خارج و یا در داخل به موجودات دیگری به نام میزبان (*host*) زندگی کرده و احتیاجات زیستی خود را از او کسب می‌کنند و انگلهایی که از نظر پزشکی مهم هستند در سه گروه پروتوزوا، کرمها و بندپایان قرار می‌گیرند.

کرمهای انگلی یکی از عوامل ایجادکننده بیماری در سراسر دنیا می‌باشند. به خصوص کرمهای روده‌ای که قسمت مهمی از بیماری انگلی را شامل می‌شود، عفونت‌های انگلی از زمانهای بسیار قدیم برای مردم دنیا روشن بوده و قدمت این شناخت به هزاران سال پیش می‌رسد. تعداد زیادی تخم کلسیفیه شده شیتوزوماها توبیوم را برای اولین بار در احواء مومیایی شده دومیصری متعلق به یک هزار سال قبل از میلاد حضرت مسیح پیدا کرده‌اند ().

ابوعلی سینا دانشمند و پزشک عالی‌قدر ایران کرمها را به چهار دسته تقسیم نموده است (۱۹۶).

از آنجا که انسان در محیط زیست خود در تماس با آب و هوا، خاک و گیاهان، حشرات و حیوانات مختلف می‌باشد و آلودگی به انگلهای مختلف از راه تماس پوست با آب (شیتوزوماها) خوردن آب (پیوک) استنشاق گردوغبار هوای آلوده (اکسیور) خوردن سبزیجات آلوده (تریکوسفال و کیست هیداتیک) گزش حشرات (فیلرها) خوردن گوشت پستانداران (تریشین و کرم کدو) خوردن ماهی (دیفیلوبوتریوم لاتوم) خوردن خرچنگها (پاراگونیموس و سترمانی) و با نگهداری و بازی با حیوانات مانند سگ (توکسا کاکا نیس)، بانسان سرایت می‌نماید و ایجاد آلودگی و بیماری می‌کند که در بعضی موارد سبب عوارض شدید مانند کوری و مرگ و میر انسان می‌گردد.

در سال ۱۹۴۷ از ۲۲۰۰ میلیون نفر سکنه جهان حدود ۱/۳۶۷ میلیون

نفر را تخمین زد که آلوده به بیماریهای انگلی می باشند (۱۳۹) .

طبق گزارش سازمان بهداشت جهانی آلودگی و مرگ و میر ناشی از انگلهای

رودهای بین سالهای ۱۹۸۱-۱۹۷۵ بقرار زیر است (۹۷) .

آمیسیا زیس ۱۰٪ کل مردم دنیا آلوده اند و مجموع مرگ ۱۱۰-۴۰ هزار نفر

ژیا ردیا زیس : مردمی که در این مدت آلوده شده اند ۲۰۰ میلیون نفر .

فاسیولوپسیا زیس : ۱۰ میلیون نفر

آسکاریا زیس : ۸۰۰-۱۰۰۰ میلیون نفر

کرمهای قلابدار : ۷۰۰-۹۰۰ میلیون نفر

استرانژیلوئیدیا زیس : ۳۵ میلیون نفر

تریکیوریا زیس : ۵۰۰ میلیون نفر

تریکیواسترانژیلیا زیس ۵ میلیون و پانصد هزار نفر

تنیا زیس : ۶۵ میلیون نفر

با در نظر گرفتن آمار بالاتر تقریباً " نصف جمعیت دنیا آلوده به انگلهای

رودهای هستند و تا زه بعضی از انگلهای روده ای دیگر در این گزارش نیا مده و

در همین آمار هم ، افرادی که بدلائل مختلف شناخته نشده اند را نیز در خود جای

نداده است .

با این وجود به اهمیت بیماریهای ناشی از انگلهای روده ای پی می بریم

و یک کار جدی و هماهنگ جهت تشخیص و درمان انواع آلودگی در دنیا و در ایران

ضروری به نظر می رسد .

در ایران نیز تحقیقات فراوانی مبنی بر آلودگی انگلی در مناطق مختلف

شده است و تا کنون ۳۲ نوع انگل در ایران گزارش گردیده که مهمترین آنها در

فصل های آینده را خواهیم دید تا به اهمیت انگلهای در ایران پی برده شود .

اپیدمیولوژی :

برطبق تعریف انجمن اپیدمیولوژیست های آمریکا ، اپیدمیولوژی علمی است که زتا ریخ طبیعی امراض بحث نموده و تا ثیر آنرا بر روی افراد و اجتماعات و ارتباط آن را با عواملی نظیر سن ، جنس ، نژاد و موقعیت های محلی و شغلی مورد بررسی قرار می دهد .

انتشار یک انگل به عواملی مانند وجود میزبان مناسب خروج آسان از میزبان و شرایط مناسب زیستی در محیط خارج بستگی دارد . انگلهای با چرخه زندگی ساده ا حتما لاً انتشار رجھانی بیشتر نسبت به انگلهای با چرخه زندگی پیچیده تر دارند .

شرایط اقتصادی و اجتماعی بر انتشار و گسترش انگلهای انسان موثر است بنا بر این ، طرحهای آبیاری و استفاده از کود حیوانی در کشاورزی شانسی شرایط مناسب برای عفونت انگلی را تسهیل می کند . اگر چه گونه های مهمی از انگلهای انتشار رجھانی دارند . اما کشورهای مناطق حاره که شرایط مناسب از لحاظ درجه حرارت و رطوبت برای انگلهای وجود دارند مناسبتترین مکان برای حیوانات ، رشد لارو و انتقال انگل است . فصل تابستان در مناطق معتدله از رشد بسیاری انگلهای که در طی مراحل لاروی خود به درجه حرارت بالا احتیاج دارند جلوگیری می کند . گرمای شدید و خشک یا تابش مستقیم خورشید ممکن است لاروها را نابود کند . از طرف دیگر درجه حرارت پایین از رشد تخم ها و لاروها مانع بعمل می آورد و حتی ممکن است آنها را زبین ببرد . رطوبت نیز ، جهت رشد لاروها و همچنین میزبانهای واسط لازم است .